

Močan napad bukovega rilčkarja skakača v Sloveniji v 2022

Andreja KAVČIČ^{1*}

Od konca aprila naprej opažamo na bukvi nenavaden pojav. Listi, ki bi morali biti živo zeleni, so naenkrat postali popolnoma rjavi in se sušijo. Pojav je zelo izrazit in ga opažamo po celi Sloveniji.

Pojav je posledica močnega napada majhnega hrošča, **bukovega rilčkarja skakača** (*Orchestes fagi* (L.)). V tem času (april, maj) namreč rojijo hroščki, ki so prezimili. Hranijo se z listi gostiteljskih rastlin – v glavnem bukve, napadejo pa tudi beli gaber, brezo, vrbo, jesen, jelšo, javor, kostanj, glog, bezeg, navadni oreh, jablano), pri čemer v listni lamini nastanejo luknjice. Po oploditvi samička odloži jajčeca na spodnji strani lista gostitelja na glavno listno žilo. Ličinke, ki se izležejo, se hranijo z listno sredico in izjedajo rov, ki je značilno oblikovan – poteka med sosednjima stranskima listnima žilama proti listnemu robu in naprej proti konici lista, kjer se razširi v nepravilno obliko. V prvi polovici junija se izležejo hrošči nove generacije, ki luknjičasto izjedajo liste. Bukov rilčkar skakač ima eno generacijo na leto. Septembra se hrošči odpravijo v prezimovanje – prezimujejo pod skorjo odmrlih dreves, v tleh, v ptičjih gnezdih ipd.

Bukov rilčkar skakač se v zanj ugodnih razmerah lahko močno namnoži (gradacija) in poškodovanost listov je lahko tudi 100 %. Ob močnih namnožitvah, lahko osebkii posamezne liste pojedjo do te mere, da od njih ostanejo le listne žile (skeletiranje). Zaradi poškodb lahko pride tudi do prezgodnjega odpadanja žira. V primeru velikih namnožitev se hrošči lahko hranijo tudi s plodovi sadnega drevja (češnje, jabolka).

Slika 1: Poškodbe na bukvi zaradi bukovega rilčkarja skakača (Foto: A. Kavčič).

Sočasno z bukovim rilčkarjem skakačem se letos na bukvah množično pojavlja tudi **bukova listna uš** (*Phylloxera fagi* (L.)), ki jo prepoznamo po belih volnatih prevlekah na spodnji strani bukovih listov – ti se zaradi sesanja listnega soka zvijajo in sušijo. Tudi ta vrsta se lahko ob ugodnih razmerah izredno namnoži.

Tako bukov rilčkar skakač kot bukova listna uš se v gradacijah pojavljata občasno in imata navadno majhen vpliv na odraslo drevje. Ob močnem napadu lahko sadike zaradi poškodb oslabijo. V gozdovih se proti navedenima vrstama ne izvajajo nobeni ukrepi.

Zaradi podnebnih sprememb bo do ugodnih razmer za pojav gradacij teh in drugih vrst žuželk mogoče lahko prišlo večkrat. Smiselno je, da s tem v mislih usmerjamo tudi gospodarjenje z gozdovi v prihodnosti.

Čeprav je vpliv teh dveh vrst na bukev običajno majhen, pa se vitalnost bukve pri nas in tudi širše v Evropi v zadnjih desetletjih poslabšuje, na kar kaže povečevanje osutosti krošenj dreves. Vzroke za splošno hiranje bukve še raziskujemo.

Viri

Bukov rilčkar skakač:

<https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=484>

Bukova listna uš:

<https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=392>

Hiranje bukve:

<https://www.zdravgozd.si/nvg/prispevek.aspx?idzapis=13-2>,

<https://dirros.openscience.si/IzpisGradiva.php?id=14209&lang=slv>

Slika 2: Značilna poškodba na listu bukve – v rovu je prisotna ličinka bukovega rilčkarja skakača (Foto: A. Kavčič).

¹ Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana; * andreja.kavcic@gozdis.si

Slika 3: Bukova listna uš na listu bukve (Foto: A. Kavčič).

Slika 4: Bukova listna uš – krilati osebek (Foto: A. Kavčič).